

Hoofdstuk 7. Het budget voor energie en water

Het belang van toegankelijke energie- en watervoorzieningen

Toegankelijke energie- en watervoorzieningen zijn een essentieel onderdeel van kwaliteitsvolle huisvesting. Verwarming, verlichting, warm water en voldoende drinkwater zijn niet alleen noodzakelijk voor de gezondheid, maar dragen ook bij tot comfort, sociale relaties en het uitvoeren van dagelijkse activiteiten zoals koken, wassen en ontspanningⁱ.

Aannames en uitgangspunten

De berekeningen voor het bepalen van de noodzakelijke hoeveelheid energie en water vertrekken van gezinnen die wonen in kwaliteitsvolle, huurwoningen met relatief goede energetische eigenschappen (gemiddelde U-waarden en een compacte woningvorm), en beschikken over energiezuinige toestellen die breed beschikbaar en betaalbaar zijn. Er wordt een spaarzaam verbruik aangenomen door gezinsleden die in goede gezondheid.

De inhoud van de korf voor energie en water

De energiekorf omvat ruimteverwarming, sanitair warm water, verlichting en elektrische toestellen. Verwarming wordt berekend op basis van een condenserende aardgasketel, met een omrekening naar een standaard stookolieketel. De benodigde hoeveelheid energie is afgeleid uit de methodologie van de EnergiePrestatie en Binnenklimaat (EPB)-regelgeving, toegepast op mediane oppervlaktes van Belgische huurwoningen die voldoen aan de regionale minimumnormen. Omdat het verbruik ook varieert naar woningtype, wordt gerekend met een gemiddelde van appartementen, rijhuizen en vrijstaande woningen.

De berekening van het energieverbruik voor sanitair warm water is gebaseerd op de frequentie en temperatuurstellingen van douchen, afwassen, poetsen en handwas. Het totaal noodzakelijke jaarverbruik varieert van ongeveer 5.674 kWh voor een werkende alleenstaande in een appartement tot 14.886 kWh voor een niet-werkend koppel met twee kinderen in een vrijstaande woning.

Het minimale elektriciteitsverbruik voor verlichting en essentiële toestellen wordt berekend op basis van energiezuinige apparaten en ledverlichting, gecombineerd met spaarzaam gebruiksgedrag. Dit varieert van 1.808 kWh per jaar voor een werkende alleenstaande tot 3.034 kWh per jaar voor een koppel met twee kinderen waarvan beide ouders niet werken.

Het waterbudget dekt drie functies: consumptie (drinken, koken, afwassen), hygiëne (douchen, toilet, wassen, poetsen) en overige kleine toepassingen (zoals kamerplanten). Er wordt uitgegaan van volledig leidingwater (zonder regenwaterrecuperatie) en het gebruik van zuinige toestellen zoals een spaardouchekop en een toilet met spaarknop. Een alleenstaande gebruikt naar schatting 90 liter per dag, terwijl grotere gezinnen gemiddeld 77 liter per persoon per dag verbruiken door schaalvoordelen.

De prijsmethode

De kostprijs voor energie is berekend op basis van de commerciële prijzen verzameld door de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en Gas (CREG), per regio en gecorrigeerd voor kleinverbruik. Voor stookolie wordt de nationale gemiddelde prijs gebruikt. Hoewel financieel

kwetsbare gezinnen vaak recht hebben op een sociaal tarief of een toelage van het sociaal verwarmingsfonds, worden deze correcties niet standaard opgenomen in de referentiebudgetten.

Het waterbudget omvat de kosten voor productie en distributie, riolering en afvalwaterzuivering. De tariefstructuur verschilt per regio: in Brussel geldt één uniforme structuur, terwijl in Vlaanderen en Wallonië de vaste en variabele kosten afhankelijk zijn van de watermaatschappij. Voor deze regio's wordt een gewogen gemiddelde prijs berekend, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal huishoudens per maatschappij.

Aanvaardbaarheid

Voor financieel kwetsbare gezinnen vormen energie- en waterkosten een aanzienlijke uitdaging. Zij zijn vaak aangewezen op minder kwaliteitsvolle huurwoningen, waardoor lagere huurprijzen worden gecompenseerd door hogere energiekosten als gevolg van slechte isolatie, verouderde verwarmingssystemen en inefficiënte toestellen. Investeren in energiebesparende maatregelen is meestal niet haalbaar, waardoor gezinnen ofwel meer betalen, ofwel besparen door te onderverwarmen, met negatieve gevolgen voor hun gezondheid en wooncomfort.

ⁱ Huygels, X., Storms, B., Frederickx, M., & Van Den Bulck, N. (2024). Hoeveel energie is minimaal noodzakelijk? Een referentiebudget voor energie. Expertisecentrum Energie en Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, Thomas More.
Storms, B., & Van Thielen, L. (2024). Een referentiebudget voor huishoudelijke waterconsumptie door Belgische gezinnen. Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, Thomas More.